

Chris Barnard,  
Chriskras, p. 77-81  
Kaapstad, 1972

## **De Hun is nog onder ons**

Schrijvers en wijsgeren noemen hem de nieuwe held. Maar een held in de traditionele zin van het woord is hij bepaald niet. Hij ziet er heel anders uit dan de stoere helden van weleer; hij treedt anders op; hij speelt een andere rol dan zijn beroemde voorgangers.

Hij verslaat zijn vijanden niet meer met het zwaard; hij leidt zijn dappere krijgers niet meer over onbegaanbare sneeuwtoppen; hij bestookt geen forten meer met stormrammen van de eucalyptusboom. Want, kijk, zijn vijanden zijn veranderd.

Het zijn geen draken meer of gepantserde Turken of zeerovers; het zijn wijzerplaten geworden, banksaldo's en verkeerslichten, en anonieme machten buiten bereik van zijn handen en zijn begrip.

En juist omdat de vijanden van de held van onze tijd veranderden, moesten zijn wapens veranderen – en hij zelf tenslotte ook helaas. In plaats van een helm op het hoofd draagt hij een toupet. In plaats van een zwaard voert hij een pen. In plaats van met draken te vechten, verkoopt hij postzegels, kijkt hij formulieren na, en is hij in de weekenden postduivenhouder.

Hij werkt zeer waarschijnlijk achter een publieke balie. Hij houdt de klok in de gaten, denkt aan zijn duiven en zijn dagtaak, terwijl de schimmen van Garibaldi en Attila de Hun in zijn onderbewustzijn spoken. En iedere onschuldige burger die over de drempel stapt om een pakje af te geven of een klacht in te dienen of een formulier in te vullen, is voor hem het archetype van de nog niet verslagen vijand.

Aldus werd deze eeuw met al zijn atoombommen en ruimtecapsules en ongelofelijke geleerdheid de laatste draak overwonnen, de laatste zeerover verslagen, de laatste onbereikbare sneeuwtop bereikt – en werd de held van weleer zijn rol van weleer ontnomen.

Maar nou is het ook weer zo: als je met dat heldenbloed in je aderen geboren bent, als die wil om te heersen tot diep in je merg zit, kan niets hier in het ondermaanse je daarvan genezen, zelfs de meest permanente gebreken niet. Je zult, geleid door je oerinstincten, je

zaken zó manipuleren dat je, met gebreken en al, een positie bereikt waarin je je rol als autocraat kunt uitleven.

Je wordt eenvoudig LOKETBEDIENDE baliebediende. Wat voor baliebediende dan ook. Bij een bank, als je wilt, of bij een postkantoor, een douanekantoor, een verzekeringsmaatschappij, een overheidsinstelling. En je betreft je post, klaar voor de aanval, potlood achter het oor, je toupet recht en de rest van je wapenuitrusting blinkend gepoetst – en je staat op scherp voor de aansluitende vijand.

Zó is het dan gekomen dat de kleine bureaucraat begon te heersen over de aarde. Zó is het dan gekomen dat zachte handjes de scepter begonnen te zwaaien en verveelde bediendes in onze tijd met zoveel onbetwistbaar gezag de lakens begonnen uit te delen.

Nou kom ik op een goeie morgen ergens fluitend binnengelopen en laat ik zorgeloos de paar losse muntjes in mijn broekzak rinkelen. Ik ben niet bedacht op het kleine mannetje en de gevaren die er schuilgaan in zijn overgeërfde merg en bloed. Ik ben me niet bewust van zijn heroïsche voorzaten en het ras van heersers waar hij van afstamt. Ik kom eenvoudig om bijvoorbeeld een pakje af te halen.

Het is misschien een onbenullig pakje. Het zijn misschien een paar vergeelde liefdesbrieven die een vergeten minnares terugstuurt, of het is een dagvaarding. Maar dat pakje kan de waarde van kroonjuwelen krijgen als je niet weet wat erin zit. En de bediende achter de balie, zo op scherp als hij staat, wéét dat – en gebruikt die kennis.

Dat pakje wordt plots zijn borstwering en zijn zwaard.

Je rinkelt een laatste keer met je muntjes, laat je bonnetje zien en vraagt naar je pakje. En de krijger bestudeert het. En bestudeert jón dan, zoals iemand die op zoek is naar je Achilleshiel.

Dan zal hij zijn eerste zet in jouw richting doen – alleen maar om te kunnen vaststellen hoe goed je reflexen zijn. Kunt u zich identificeren, mijn heer? zal hij misschien vragen. Altijd noemen ze je namelijk mijn heer. Zonder onderscheid. Ik heb nooit kunnen vaststellen waarom. Misschien is het gewoon hún ironisch gevoel voor humor.

Maar daar staat toch mijn handtekening, leg je uit.

Dat is niet genoeg, mijn heer, zal hij zeggen. Je kon hem vervalst hebben. Of je kon het bonnetje ergens op straat opgeraapt hebben. Je voelt dat het op zijn tong ligt te zeggen: erger nog, je kon het achterovergedrukt hebben.

Niettemin, de uitkomst is dat hij aandringt op vertoon van je identiteitsbewijs. En dat heb je natuurlijk niet bij je.

Kamernummer 4119 zal hij kortaf zeggen en je bonnetje naar je terugschuiven. Hij heeft je gewogen en te licht bevonden. Je bent voer voor een van de achterste falanxen. En je pakt je bonnetje en begint je zoektocht naar kamer 4119. Je fluit niet meer, maar je rinkelt nog wel een klein beetje met je muntstukjes.

Je loopt het hele gebouw door, verdieping na verdieping, de ene gang in, de andere gang uit. En je komt erachter dat het gebouw slechts 3000 kantoren heeft. Dan ga je weer terug naar de eerste balie, waar nu al dertig mensen in de rij staan en je probeert de krijger, gewoon zo over de schouder van de mijnheer vooraan, te vragen waar kamernummer 4119 is, want dit gebouw heeft maar ...

Achter aansluiten, mijn heer, zal hij je toeblaffen en verontwaardigd opkijken en zijn verontwaardiging op alle dertig wachtenden in de rij overdragen en je je minderwaardig laten afvragen hoe je je opvoeding toch zo schromelijk kon vergeten.

Je wacht je beurt af en terwijl je dat doet heb je hoegenaamd geen zin meer om nog met de paar losse muntjes te rinkelen. Je wacht alleen maar – al bijna verslagen. Tot je aan de beurt bent. Dan stel je je vraag over dat eenenveertighonderd-negentiende kantoor.

Maar dat is aan de overkant van de straat, mijn heer, zal de krijger zeggen, stomverbaasd over je kennelijke onvermogen om een doodeenvoudige inlichting tot je te nemen.

Je steekt de straat over en je zoekt het gebouw met de meeste kantoren uit en komt tenslotte bij kamer 4119. Krijger nummer twee wacht op je, met recht toupet en even paraat als zijn medesoldaat aan de overkant van de straat. Je lucht je hart. Je hebt dit bonnetje bij je en je wilt graag je pakje hebben, maar je hebt je identiteitsbewijs niet bij je en ...

De rest van het verhaal kent hij al. Jij zult er straks wel achter komen waarom. Hij duwt een formulier dat ingevuld moet worden naar je toe. Jij pakt het aan en zoekt ergens bij je in de buurt een leeg plekje, maar lege plekjes zijn schaars, want links van je en rechts van je staan al zowat twintig van de dertig wachtenden in de rij van wie jij je de woede daarnet nog bij de eerste balie van het eerste gebouw op je haastige hals gehaald hebt. Ze zijn allemaal hetzelfde formulier aan het invullen. Geen wonder dus dat krijger nummer twee jouw verhaal van tevoren heeft zien aankomen.

Je vult het formulier in. Je volledige namen en geboortedatum. Geboorteplaats. Geboortegewicht. Volledige namen van je vader en moeder. Zijn je amandelen geknipt en zo ja

waarom en wanneer en door wie. Dezelfde bijzonderheden in drukletters in te vullen over jouw blindedarm en over die van de dokter die de jouwe verwijderd heeft.

Zowat zes dozijn soortgelijke vragen volgen met enkel hier en daar een beetje genade wanneer je via een voetnoot toestemming krijgt door te halen wat niet van toepassing is.

Je vraagt je na een poosje specifiek af wat toch veroorzaakt heeft dat je dát formulier moet invullen. En je herinnert je het pakje en het feit dat je het nummer van je identiteitsbewijs niet bij je had. Dan ben je andermaal niet meer zeker waarom je bent waar je bent en waarom je doet wat je doet.

Je vraagt de tweede krijger om raad die jullie, intussen met zijn veertigen, genoeglijk in de gaten staat te houden als een bewaker van slaven in de een of andere zoutmijn. Je hebt het nummer van je identiteitsbewijs niet, legt hij uit, en je bent juist hierheen gestuurd omdat je niet je ...

Hij verwijst je door naar kamer 1352 in het gebouw aan de overkant van de straat. Je gaat erheen en als je daar aankomt, staan er zo'n twintig mensen in een rij te wachten om formulieren in ontvangst te nemen die moeten worden ingevuld – en tegen die tijd denk je de meesten van hen al bij hun voornaam te kennen. Je denkt ook dat, als je je formulier krijgt, vraag zevenenveertig wil weten wat het nummer van je identiteitsbewijs is.

We leven in de eeuw van de kleine bureaucraat. Zijn woord is overal in de wereld het laatste woord geworden, zijn wens is onze wet, zijn weigering ons eerverlies, ons ikabod. Omdat we allemaal, zelfs miljonairs en ministers, zelfs directeuren en doctoren, af en toe een pakje afhalen of een formulier moeten invullen of een handtekening moeten zetten, heerst hij over ons allemaal.

Hannibal en Napoleon, Atila de Hun en Garibaldi leven en zullen blijven leven – tussen ons, onopvallend gereïncarneerd als baliebediende bij een bank of een postkantoor of een verzekeringsmaatschappij.

En hij verslaat ons elke dag weer.

Vertaling: Michiel Angenent

November 2022

-----